

Arme Jacob / Mijn oude Jacob - J.J. Cremer

Geschreven in Den Haag, december 1857. Handschrift in de Koninklijke bibliotheek.

Novelle van 40 pagina's over Jacob, een bediende van Cremer toen Crmer op kamers woonde in de Vlamingsstraat 18 in Den Haag in 1846. Jacob stond altijd klaar om Cremer te helpen. Jacob blijkt geld te hebben gespaard, zodat zijn kinderen konden leren. Zelfopoffering en dienstbaarheid stonden centraal in het leven van Jacob. Het gebrek aan mededogen bij de 'betere' stand voor de armen in de samenleving wordt via een sinterklaascadeau geïllustreerd. Cremer eindigt met dank aan Jacob voor de bewezen diensten.

1e druk in: De Tijdstroom. Tiel : Wed. D. R. van Wermeskerken, jrg. 1, no.1, 15 januari 1858, p. 1-24. In de navolgende uitgaven verschenen onder titel Mijn oude Jacob.

2e druk in: De oostpost, 4, 5, 6, 7, 9 juli 1860.

3e druk in: Sinte-Klaas, oud- en nieuwjaar. Vier vertellingen. Arnhem: D.A. Thieme, Arnhem 1860. p. 30- 65.

4e druk in: Neerlands bibliotheek, afl. 9, 1865. D.A. Thieme, 1865. p. 181-201.

5e druk in: Novellen en vertellingen. Leiden : A.W. Sijthof, [1873]. 3e deel. 40 p. Onder de titel Mijn oude Jacob.

6e druk in: Romantische werken, deel 3. Leiden: D. Noothoven Van Goor, 1878. p. 90-106. Onder de titel Mijn oude Jacob.

7e druk in: Novellen en vertellingen. Leiden : A.W. Sijthoff, ca. 1885. p. 84-99.

8e druk in: Novellen en vertellingen: deel 2. Leiden : A.W. Sijthoff's uitg.-mij, [ca. 1887]. 7e druk. p. 84-99. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

9e druk in: Novellen en vertellingen. Leiden : A.W. Sijthoff's uitg.-mij, [ca. 1889]. 8e druk. Romantische werken. p. 84-99.

10e druk in: Sinte Klaas, oud en nieuw jaar : vier vertellingen. Nabu press, 2012. 146 p. ISBN-10:1277801304 ISBN-13: 9781277801309. Print on demand.

Advertentie in De opregte Haarlemsche courant, 18 december 1860. Handboek voor de horlogiemakers:

en, wij kunnen ons de aanschaffing gewis aanbevelen.

A. W. SYTHOFF, te Leiden, geeft uit:

HANDBOEK VOOR DEN HOROLOGIEMAKER.

Leidraad voor ieder die kennis wil bekomen van de werking en
zamenstelling der Urwerken,

door
T. VAN SPANJE.

Prijs per Aflevering 45 Cents.



De Geïllustreerde
ALMANAK
voor
1861,
onder
Redactie van
Mr. W. van de
POLL.

200 Pag.
druks.
Prijs
60
Cents.

INHOUD

van den Geïllustreerden Almanak voor het jaar 1861.

Mr. W. van de POLL, Aan 1861. — Johannes Graaf van den Bosch. —
F. KELSER Fz., Spinnend Klaartje. — H. M. C. van OOSTERZEE, Een
over de Stormen. — D. F. van HELST, Troost in ziekte. — Uit de Oor-
tersche legenden, van FRIEDRICH ROCKERT. — G. KELLER, 's Gro-
venhage. — F. KELSER Fz., Oog en hart. — Emma's eerste debut. (Fog-
met uit J. J. CREMER'S Arme Samuel.) — E. S. WITKAMP, Drink-
bruijen. — D. F. van HELST, Gelijkheid. — Het Mikroskoop. —
van der Hoop Jr. — De mijnen van Fahlun. — Uittreksel uit een Zomer
het Noorden door GERARD KELLER. — D. F. van HELST, De vader
en zijn kind. — De gevolgen eener geestoproeijing. — De Kruidnagelboom.
H. M. C. van OOSTERZEE, Vallende sterven en lichtstevenen. — Christ-
lijke Feestdagen. — L. van den BROEK, Bij de onthulling van Tolien-
standbeeld. — De Apen. — J. van HARDERWIJK Rz., De Hollandsche
meijes. (Toast.) — Het Bier. — Mr. W. van de POLL, Hamburg.
De hydraulische pers of waterpers. — Dr. R. C. H. ROMER, In den
winter.

Opregte Haarlemsche courant, 21 november 1865:

WINTERAVOND-LECTUUR.

ALOMT WERD INGELEEND OP

NEERLANDS BIBLIOTHEEK.

OORSPRONKELIJKE ROMANS, SCHETSEN EN NOVELLEN VAN HEDENDAAGSCHE AUTEURS
OP NIEUW UITGEGEVEN DOOR

J. P. DE KEYSER.

Inhoud van Aflevering 1. DE OUDE REER SMITS , Familie van Ous. J. J. CREMER , Oudejansavond.	Inhoud van Aflevering 6. Dr. B. TER HAAR , Devenen. E. HANDEBOEK , Een Zaterdagavond op het land.
Inhoud van Aflevering 2. LODEWIJK MULDER , Een badnieje, een po- napolis en een spoor.	J. P. DE KEYSER , Een nacht op de Bata- B. T. LUBLINK WEDDIE 's Maaik.
B. T. LUBLINK WEDDIE , De Rinkenamer van een Kruidnier.	Inhoud van Aflevering 7. Dr. M. P. LINDBO , Lonne Schetsen in en uit Parijs.
Inhoud van Aflevering 3. B. T. LUBLINK WEDDIE , De Rinkenamer van een Kruidnier.	Inhoud van Aflevering 8. Dr. M. P. LINDBO , Lonne Schetsen in en uit Parijs.
Inhoud van Aflevering 4. Mevr. A. L. G. BOSBOON-TOUSSAINT , Een herinnering aan een beroemde vrouw.	Mevr. A. L. G. BOSBOON-TOUSSAINT , De Van Revenen.
JOHN. H. JONCKERS , Een andere Persoon. Een Zigeuner vertaling uit het begin der voorgaande eenv.	Inhoud van Aflevering 9. J. J. CREMER , Mijn oude Jacob. B. T. LUBLINK WEDDIE 's Maaik.
J. HOER , Parijs. Neville.	CHONIA , Een Schippenkoning.
B. T. LUBLINK WEDDIE , Uit Oudste blauwe Zakboekje.	JOHN. H. JONCKERS , De Alkmaarsche Drink- hoorn.
Inhoud van Aflevering 5. LOUISE , Nijdt Groom.	Inhoud van Aflevering 10. (Ter perse.)
B. T. LUBLINK WEDDIE , Maaik.	Mevr. A. L. G. BOSBOON-TOUSSAINT , Jan Wouterz van Oeyck, Kunstschikler en Martelaar.
LODEWIJK MULDER , Een Ruiterspartijje.	J. HOER , Twee Zusters.
B. T. LUBLINK WEDDIE , Uit Oudste blauwe Zakboekje.	B. T. LUBLINK WEDDIE 's Maaik.

„NEERLANDS BIBLIOTHEEK” verschijnt in maandelijksche afleveringen à 25
cents. — Zes afleveringen vormen een boekdeel van 480 bladzijden, dat den In-
kenners dus slechts 1,50 kost. — Men verbindt zich slechts tot de ontvangst van
twee deelen. — Afzonderlijke afleveringen zijn niet verkrijgbaar.

In deze „Bibliothek” zullen o. a. voorkomen werken van de volgende Vlaamsche Auteurs:
Aans, Beelen, van den Bergh, S. M. Boschen, Boschen-Toussaint, de Bult, Chama, Cremer, Diel, de
Haar, Hoek, van der Horst, Jan Hildand, Jonckers, Keller, Loois, Loois, Meringa, Mulder, van Ooster-
van de Poll, Schrijffter van „Te Laat”, Staring, van Schack, de Oude Heren, Finkhof, Lublink Weddick,
van Weickens en anderen.

Amsterdam, April 1865.

D. A. THIENR.

• • • HOUTVEILING in de kasschen, het Noetkef en

Rotterdamsche courant, 12 november 1866:

Eerste Voordracht

van den Heer **J. J. CREMER**, op Donderdag 15 November 1866, des avonds ten 8 ure precies, in de Leeszaal der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. — Onderwerpen: **Mijn oude Jacob**. — **Waar Vader Harmen vertelt**. — **Jan Pier en Klaas**.

Toegang-Biljetten voor deze Voordracht zijn à f 1.25 te bekomen bij de Boekhandelaars M. J. MENSING, Hoogstraat, VERBRUGGEN & VAN DUYM, Hoofdsteege, en M. WIJT & ZONEN, Beursplein, en des avonds aan de Zaal.

Nederland, 1867:

De Voorzitter. — „Daar niemand tegen de opiniën van broeder Van Staden opkomt, ga ik voort met mijne lijst. N°. 2. Een oudejaarsavond van J. J. Cremer.”

De heer Agathon. — „Dat is mijn man, edeldenkende broeders! Die Oudejaarsavond is volstrekt het mooiste niet wat van Cremer in de Bibliotheek is opgenomen. Toch is er leven, gloed en warmte in, mocht ook de draad, die al de verschillende tafereelen aaneenkoppelt, de ervaringen van een straatjongen, tamelijk zwak zijn en het telkens waarschuwen voor het misbruik van den uitroep: „Goddank!” tamelijk vervelend worden. Ook heb ik zoo bijzonder niet op met **Mijn oude Jacob** uit het tweede deel

tuwsche novellen, die men in het bundeltje aantreft, en misschien zal dit bij velen eene aanbeveling zijn, die wel gaarne eens iets van Cremer lezen, dat niet in het Betuwsche dialect geschreven is; doch hetzij zij hieraan al of niet de voorkeur geven, ieder, die niet bepaald is ingenomen tegen dergelijke pennevruchten als de novellen van Cremer zijn, zal stellig genieten bij de lezing van **Mijn oude Jacob**, die goede trouwe Haagsche oppasser, een van die edele miskende zielen, wier verdiensten men eerst waardeert als ze niet meer zijn, of bij die van *De Oudejaarsavond* en van *Wouter Linge*, het laatste vooral geschreven met het doel om de belangstelling en de milddadigheid voor *Fredriksoord* op te wekken, en daartoe zeker beter in staat dan menig lange preek over de Christelijke liefdadigheid.

Cremer en Conscience, hoeveel punten aan overeenkomst — maar ook van verschil tusschen die twee zoo populaire schrijvers, voornamelijk op het gebied der novelle! Het zou de moeite waard zijn een parallel tusschen hen te trekken, doch daartoe zou meer plaats worden vereischt dan voor eene

Dagblad van Zuid-Holland en s-Gravenhage, 25 januari 1868:

Op den 21st Januarij ll. trad in de *Leesinrigting voor den ambachtsman* als spreker op de heer J. J. Cremer, de overal bekende en gevierde novellist. Was het wonder, dat de lokalen der inrigting met eene belangstellende menigte, zoo toehoorders als toehoorderessen, waren opgevuld, nu hen weder zulk een genotrijke avond wachtte?

Die verwachting werd niet teleur gesteld.

De heer Cremer toch droeg een zijner novellen voor, getiteld: *„Mijn oude Jacob”*, die, wat inhoud en inkleeding betreft, onder de beste mag worden gerangschikt. Lagchend en schertsend leidt de schrijver ons in bij den ouden soldaat, die, op het slagveld verminkt, zijn eentoonig leven onder het genot van een karig pensioen voortsleept, doch, op den duur het werkeloos leven moede, als oppasser bij eenige heeren in dienst treedt, zich later nog in het huwelijk begeeft en bij zijn afsterven bewijst, dat het verwijt van karig en vrekkelig te zijn, hem menigmaal door zijne vrouw toegevoegd, niet was verdiend.

Had de trom, die hij jaren lang sloeg, hem altijd zonder

Had de trom, die hij jaren lang sloeg, hem altijd zonder omwegen gezegd wat hij waarlijk was, „dom, dom, drommels dom, dommer als de trom, trom, trom”, hij wilde niet dat zijne kinderen zich even als hij voor het geluid van dat instrument zouden behoeven te schamen en had daarom zijne zuur verdiende spaarpenningen aan de spaarbank toevertrouwd, met de bestemming om als belooning te dienen voor hen, die zijne kinderen zouden opvoeden en onderwijzen.

Wij behoeven niet te zeggen, dat de spreker werd toegejuicht, toen hij aan het slot zijner voordragt den wensch uitte, dat velen mogten gevonden worden, die hunne uitgaven tot het noodige bepaalden om hun kroost met hunne spaarpenningen eene goede opvoeding en goed onderwijs te schenken.

De waarheid schertsend gezegd vindt gereedelijk gehoor.

Ten slotte droeg de spreker nog voor twee zijner gedichtjes, in Betuwschen tongval, getiteld: *„de blinde”* en *„de oude”*, die, getuigen de aandacht en stilte, zoo wat inhoud als voordragt betreft, niet minder voldeden dan het voorafgaande.

Wij wenschen den leden der *Leesinrigting* nog vele derge-

PLAATSELIJK NIEUWS.

Hilversum, 15 Maart.

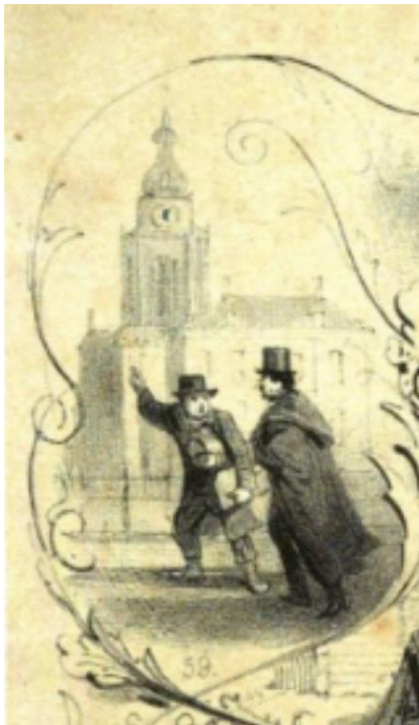
In de zeer goed ingerichte zaal van den heer Buwalda alhier vereenigden zich li. Donderdagavond de Leden van 't Departement Hilversum der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Eene aanzienlijke schare van Dames zettende meer dan gewonen luister aan die samenkomst bij. De heer Van Trigt bood eene keurige verzameling van geteekende vogels ter bezichtiging aan. Het oog naar wensch genoten hebbende, mocht men het oor wijden aan eene toespraak door den Voorzitter, waarin spreker handelde over het erkennen van veeljarige getrouwe plichtsbetrachting onder den minderen stand, als bevorderlijk tot behoud van het verband tusschen de verschillende standen der maatschappij. Tot het eigenlijke

van het verband tusschen de verschillende standen der maatschappij. Tot het eigenlijke doel dezer bijeenkomst overgaande, werden achtereenvolgend voorgesteld J. van Niekerk, oud 75 jaar, en W. Fokker (de laatste in plaats van zijn 69jarigen, door ziekte aan zijne legerstede gebonden vader G. Fokker), als voorbeelden van getrouwe en nauwgezette plichtsbetrachting, gedurende ruim eene halve eeuw bij dezelfde werkgevers aan den dag gelegd. J. van Niekerk en G. Fokker ontvingen, op voordracht van dit Departement, van het hoofdbestuur de groote zilveren medaille, en uit de Departementskas ieder een geschenk in geld. Na met genoegen een voordracht gehoord te hebben van Cremers novelle „Mijn oude Jacob”, door den heer E. Wijkes uit Utrecht, keerde het talrijke gezelschap, zoo wij vertrouwen, wel voldaan huiswaarts.

Nieuwsblad voor den boekhandel, 18 april 1873:

TIJDS RIJZEN.
CREMER (J. J.), Overbetuwsche novellen en vertellingen. (Kruisemuntje. — Van binnen en van buiten. — **Mijn oude Jacob**. — Een oudejaarsavond. — Wouter Linge.) Leiden, A. W. Sijthoff.
f 0.50

Uitgave 1873: Jacob draagt de tas van Cremer.



De familie van Jacob, de bediende, gaat etalages kijken rond sinterklaastijd:



Maatschappij tot Nut van het algemeen, jaarboek 1873:

jaarboek Der Maatschappij Tot Nut Van 't Algemeen Voor ...
173 ©

DEPARTEMENTEN.	AANT. VERZAMELT.	AANT. BEZOEK.	DOOR HET DEPARTEMENT GELEDEN.	BATEN.	BIJZONDERH.
NIEKERK	2	40	f 35.—	f 5.—	Populaire Voordrachten, met proeven over verschildende wetenschappelijke onderwerpen.
OOSTERDIJK	4	60	f 45.—	f 30.—	Onderwerpen: <i>Mr. A. de Ruijter</i> (uit „ons verleden“); <i>De tong met hare geteekenen op zedekundig gebied</i> ; „Gewest en gebied“ van Kostaveld; Dood van gebr. de Witt (uit „ons verleden“); „De kist“ van v. Zeggelen; „t Vionwije van Stavoren“, enz.
OOSTERWOLDE	1	50	f 25.—		Vrijen toegang voor ieder, mits niet beneden 18 jaar. Spreker: de Heer J. T. JANSSEN, van Harlingen, over <i>Haarlem</i> . Buitengewoon nicht weder was vermoedelijk de oorszaak van het geringe bezek.
OUDE PERELA	5	100	f 30.—	f 0.35 ingetrekend.	Onderwerpen: 1. Onze woorden; 2. De kleren; 3. Zeezeuren; 4. BISMARCK als mensch en staatsman; <i>CREMER</i> , „Mijn oude Jacob“. Meest eike lezing door kleine bijdragen gevolgd, en opening bij de 14. zitting bij de laatste lezing met toespraak door een Commissaris-lid.
ROTTERDAM	15	500	f 621.—	f 26.—	

Nieuwe Amersfoortsche courant, 9 juni 1880:

Wij zullen hier geen dorre opsomming geven van de talrijke kleinere en grootere novellen en romans van den schrijver; hier en daar een greep doende, herinneren wij slechts aan „Arme Samuel, **Mijn oude Jacob**”, aan zijn drie schitterende pleidooijen voor de „Fabriekskinderen” aan Daniel Sils, Anna Rooze, Oan 't kleine revierke, het Pauwveerke, Deine Meu, Grietje op 't Hönigsarf, 't Blinkende hoantje, Doctor Helmond en zijn vrouw, Bruur Jaopik, Hanna de freule en Tooneelspelers”, alsmede aan zijn tooneelstukken „Boer en

Fabrieksode, 15 november 1890:

Tent.

Zondagavond, van 7 tot 9 ure, **muziekuitvoering van de Harmoniekapel**, onder directie van den heer W. KEEREWEER.

Ter afwisseling zullen tusschen de muziekstukken de volgende voordrachten plaats hebben: „Een plezierige nacht,” van Justus van Maurik, door W. A. F. H. VERBEEK; — „**Mijn oude Jacob**,” van J. J. **Cremer**, door A. F. MARLET.

Texelsche courant, 14 januari 1892:

OOSTEREND, 13 Jan. Gisteren vergaderden de leden van „Nut en Genoegen”. De verwachting was natuurlijk, in deze dagen van bijna algemeene ongesteldheid, niet hoog gespannen. Edoch, het viel mee; de opkomst was zelfs beter dan den vorigen keer.

De lezing was voor den Penningm., welke daarvoor had gekozen: „**Mijn oude Jacob**” van J. J. Cremer.

Texelsche courant, 21 januari 1900:

De spreker voor dezen avond, de Heer J. Daalder Dz. van Oosterend kweet zich op verdienstelijke wijze van de taak, die hij bereidwillig op zich had genomen. Op onderhoudende en boeiende wijze gaf hij achtereenvolgens ten beste: „Mijn oude Jacob”, van J. J. Cremer; „De Gelukkige”, van H. van den Bergh; „De laatste beproeving”, van Ornis en „De Brandstichters”, van Oosterwijk Bruin.

Met onverdeelde aandacht werden de stukken, die zoowel van ernstigen als van komischen aard waren, door alle aanwezigen aangehoord: een luid applaus bewees telkens, dat men zich wel vermaakte.

De voorzitter bedankte den Heer Daalder

Texelsche courant, 7 november 1901:

OOSTEREND, 5 Nov. De vereeniging „Nut en Genoegen” hield Zaterdag haar eerste gewone vergadering in dit seizoen. De opkomst was tamelijk goed te noemen, doch had grooter kunnen zijn, wat trouwens bij eene eerste vergadering nimmer het geval is; 35 personen waren aanwezig.

Bij de opening herdacht de Voorzitter de verdiensten van wijlen den Heer P. J. Bouma, in het laatst van zijn leven Eere-Voorzitter der Vereeniging, vroeger Secretaris en daarna gedurende tal van jaren Voorzitter.

Nadat de notulen gelezen waren, werden nog drie personen als leden aangenomen, zoodat het ledental thans tot 80 is gestegen.

Door den Voorzitter der Vereeniging werd als lezing gegeven de schoone novelle van J. J. Cremer „Mijn oude Jacob”, waarnaar met aandacht werd geluisterd.

Hierna werden de oude en afgelezen boeken uit de bibliotheek onder de aanwezigen verkocht, welke verkoop veel vermaak aan de vergadering verschafte en allen in bijzonder opgewekte stemming bracht.

Daarna werd nog door den Voorzitter voorgedragen een gedicht van P. Louwse, getiteld: „Helden van het Strand”, waarna met dankzegging voor de belangstelling de vergadering werd gesloten, terwijl werd medegedeeld, dat de bibliotheek gereinigd is en den Zaterdag

Middelburgsche courant, 27 december 1901:

— De voordrachtenavond van den heer L. A. E. van der Ley, Donderdag in *Ons Huis* Wagenaarstraat te Middelburg, verschafte den aanwezigen stellig veel genot.

De spreker droeg op zeer verdienstelijke en aangename wijze voor *Mijn oude Jacob* van Cremer, *Mottige Janus* van Weremeus Buning, *Sint Niklaas* van Jan van Beers en *Een huise-lijk tooneeltje* van Laurillard

Een nieuwe bundel, deel 2, 1916, p. 170: (bloemlezing)

INHOUD	
PROZA	
EEN BANGE NACHT	W. A. VAN REES. Blz. 1
OPGEBRACHT	W. G. VAN NOUHUUS 9
VERHAAL VAN KEES DIRKSZ	JACOB VAN LENNEP 22
DE „ROOIE”	A. WERUMEUS BUNING 56
'S WINTERS OP DE NOORDZEE	CH. BOISSEVAIN 89
DE GEEST. ZEDESCHETS	HENDRIK CONSCIENCE 113
DE PIJPELINGJES	CYRIEL BUISSE 121
BAAS GANSENDONCK	HENDRIK CONSCIENCE 125
'T GENOOTSCHAP „ELOQUENTIA”	JUSTUS VAN MAURIK 140
MIJN OUDE JACOB	J. J. CREMER 170
DE NAUMACHIE	L. COUPERUS 184
DE BEZITTING VAN MESSER DONATO	L. COUPERUS 196
DE KLEINE FLORENTIJSCH E SCHRIJVER	EDMONDO DE AMICIS 203
EEN LENTE-MIJMERING	DE OUDE HEER SMITS 209
ACHILLES EN HECTOR	ALFRED J. CHURCH 225
WANDELING	TOP V. RHIN-NAEFF 247
IN SLECHT GEZELSCAP	VLADIMIR KOROLENKO 280
DE STROOPER	J. C. VAN WILCK CZN. 322

A. Saalborn — Het ontwaken, 1931.

In de novelle *Mijn oude Jacob* worden wij getroffen door het koude cynisme en den onduldbaren hoogmoed van den rijken heer: ook hier legt Cremer den vinger op een wonde plek, al mist hij den moed of liever den vrijen geest zulke menschen in hun eigenwaan te geeselen, zooals het hun toekwam.

Jacob Stip had niets geleerd en toen hij als konskrie met Napoleons legers mee moest, werd hij tamboer, maar bracht het in kennis en vaardigheden nooit verder dan den franschen roffelslag. En toen een geweerkogel hem drie vingers van zijn linkerhand had weggenomen, moest hij met pensioen (f 100.— per jaar) den dienst

verlaten. Hij kon niets en kende niets en daarom bracht hij, evenals Hildebrands Keesje, het nooit verder dan schoenpoetser, kleerschoonmaker en boodschappenlooper voor eenige „rijke heeren”, die hem met een paar kwartjes in de week afscheepten. En daarvan moest hij leven met Griet, zijn vrouw en hun drie kinderen. Als heerenoppasser diende hij „eerlijk en trouw” jaren lang, zonder dat een van zijn heeren er ooit aan dacht, dat eerlijkheid en trouw misschien nog wel wat meer waard konden zijn.

In zijn krottig woninkje heerscht natuurlijk „armoede, maar orde”. En de auteur vertelt ons, dat moeder Grietje bij een spaarzaam lichtje kousen zit te stoppen.

Het loopt tegen Sint-Nikolaas, maar Vader verklaart dat er geen geld is voor een snoeperijtje: de kinders zullen het zonder iets moeten stellen. Als ze dan met zijn allen een straatje om gaan, winkels kijken, blijkt al spoedig, waar Cremer zijn lezers hebben wil:

„’t Is mooi in de winkels! O zoo mooi!..... Alles voor kinderen! schreeuwt de sierlijke uitstalling van wagentjes, paardjes..... maar een dienaar van ’t gerecht doet de kinderen, die zich verdringen, verstaan, dat het al zeer wel is dat ze kijken mogen, dat moois is eigenlijk voor kindertjes van rijke menschen.

— Op zij, smeerpotsen!

— Kijk is, maemae, dat vieze jongetje laet ’r me haes nie door!

— George, zorg dat de jongeheer..... ’t is lastig dat plebs op de stoepen.”

Maar het mooiste komt nog. Dat is het slot, wanneer mijnheer van Thienen den ouden Jacob wegjaagt, omdat hij het gewaagd had een glimmende en gescheurde pantalon — Sint-Nikolaas-geschenk van den gentleman — te verkoopen en voor het geld wat suikergoed te koopen. Teekenend is dit fragment voor de houding der toenmalige heeren en mevrouwen en voor de verhouding tusschen rijk en arm, werkgever en werknemer:

Mevrouw — hoog en genadig — laat Jacob binnen komen, en spreekt hem aldus toe:

— Jacob, je zult met je kinders niet veel Sint-Nicolaas kunnen houden?

— Nee Mevrouw,

— Kijk eens, mijnheer is vrijwel over je tevreden en we hebben daarom

een pakje voor jelui klaar gemaakt, in de hoop dat je verder je best zult doen.

— God zal ’t U loonen, mevrouw. Vragen doe ik nooit, want Gode zij dank, we lijden geen gebrek, maar met de Sinterklaas voor de kinders, dat is wat anders. Zie, ik dank Meheer en Mevrouw ten hoogste, en als ik Meheer en Mevrouw plezieren kan met Zondags eens op de kinderen te passen, wij dispeneere.

En wat blijkt er nu in het pak te zijn, waarvoor Jacob Gods belooning afsmeekt voor mijnheer en mevrouw? Behalve de versleten broek, pakken de stumperds uit: twee oude vrouwehemden, zeven oneffen kinderousen vol stoppen, een rood-groen jongenskieltje, met inktvlekken, drie paar geborsten en versleten kinderschoentjes, te klein voor Gilles en Saartje.

Moeder Grietje roept verontwaardigd: dat schriele rijkeluisvolk! En Cremer zelf? Hij zegt niets. Hij laat het ons alleen maar voelen, hoe de menschen zijn. Dostojefski sprak van de vernederden en getrapten. Hebben de bezittende standen ten onzent die „zoo intens genieten” van de Russische romans niet wat erg gauw vergeten, hoe het ook bij ons was, een halve eeuw geleden?

Jaarboek Historische kring Berckhout-Bobel Dyck, 2011:

Korte verhalen en gedichten

In de eerste jaren van de vereniging worden vele bijdragen geleverd, vooral van de inwoners zelf. Vaak korte verhalen, soms een enkel gedicht. Sprekers wordt verzocht om achter het kathedraal plaats te nemen en - mits daartoe bereid - de op zich genomen taken te vervullen. Zo wordt bijvoorbeeld de voordracht *Mijn oude Jacob* op de voor spreker zo 'eigene manier voorbeeldig voorgedragen'. Ook worden verschil-

www.jacobcremer.nl

Laatst bijgewerkt: 19 juli 2020